
Genul contează!

Ghid practic pentru implementarea inițiativelor bazate pe gen în vederea unei abordări mai eficiente a fenomenului traficului de ființe umane

---

The Gender Dimension
in Anti-trafficking Policies and Prevention Activities
in Romania, Italy and Spain

Co-funded by the Prevention of and
Fight against Crime Programme of the
European Union

Autori:

Fondazione Giacomo Brodolini

CPE – Centrul Parteneriat pentru Egalitate

Fundacio SURT

Differenza Donna

Mai 2014

Prezentul Ghid privind metodologiile anti-trafic din perspectivă de gen a fost elaborat ca parte a Proiectului GenderIS – Dimensiunea de Gen in Politicile Anti-trafic și in Activitățile de Prevenire în România, Italia și Spania HOME/2012/ISEC/AG/THB/4000003821, cofinanțat prin Programul UE pentru Prevenirea și Lupta împotriva Criminalității.

Proiectul a fost finanțat cu sprijinul Comisiei Europene. Prezenta publicație reflectă exclusiv opiniile autorilor, iar Comisia Europeană nu poate fi făcută răspunzătoare pentru niciun tip de utilizare a informațiilor conținute mai jos.

Cuprins

1. Introducere	5
1.1 De ce un ghid metodologic din perspectivă de gen în lupta împotriva traficului de ființe umane?	5
1.2 Care sunt principalele scopuri și obiective ale acestui ghid?	6
1.3 Cui se adresează acest ghid?	6
2. Cadru conceptual	7
2.1 Introducere	7
2.2 De ce considerăm ca TFU este un fenomen influențat de gen?	8
2.3 Ce semnifică abordarea de gen când vorbim despre TFU?	10
3. Perspectiva de gen în campaniile de informare și conștientizare	13
3.1 De ce trebuie să integrăm perspectiva de gen în campaniile de prevenire și conștientizare a fenomenului traficului de ființe umane în scopul exploatării sexuale?	13
3.2 Care sunt principalele recomandări?	15
3.3 Care sunt atitudinile de evitat?	16
4. Abordarea centrată pe gen în formarea privind prevenirea tfu	19
4.1 De ce e necesară o abordare centrată pe gen în formarea privind prevenirea TFU	19
4.2 Scopurile și obiectivele formării	21
4.3 Participanții la formare	22
4.4 Metodologia de curs	24
4.5 Monitorizarea și evaluarea	25
BIBLIOGRAFIE	29

1. Introducere

1.1 **De ce un ghid metodologic din perspectivă de gen în lupta împotriva traficului de ființe umane?**

Traficul de ființe umane (TFU) afectează milioane de persoane¹ la nivel global și reprezintă infracțiunea cu cea mai ridicată prevalență a victimelor², majoritatea fiind femei (80%). Pe de altă parte, bărbații formează grupul majoritar care solicită serviciile persoanelor traficate. TFU nu poate fi considerat un fenomen în care genul este lipsit de importanță. TFU este forma pe care o îmbracă sclavia în epoca modernă și una dintre cele mai dure manifestări ale inegalităților de gen. Inegalitatea de gen este predominantă în societățile patriarhale, abolind sau limitând drepturile umane fundamentale ale femeilor. Inegalitatea de gen este, așadar, punctul de pornire al TFU și, prin urmare, trebuie să fie în centrul intervențiilor care vizează prevenirea.

Proiectul GenderIS sprijină și contribuie la lupta împotriva traficului de ființe umane prin intermediul unei metodologii centrate pe gen³.

---

1. Trafficking in Persons Report 2009, US Department of State

2. Kim Anh Duong (2012) *Human Trafficking in a Globalized World: Gender Aspects of the Issue and Anti-Trafficking Politics*. Journal of Research in Gender Studies, 1, 48-65

3. Mai multe informații despre proiect sunt disponibile la <http://www.genderis.org>

1.2 *Care sunt principalele scopuri și obiective ale acestui ghid?*

Acest ghid propune o metodologie centrată pe gen care să susțină munca profesioniștilor implicați în prevenirea TFU. Principalele obiective ale ghidului sunt:

- Introducerea unui cadru conceptual pentru o metodologie centrată pe gen în lupta împotriva TFU
- Prezentarea și dezbateră perspectiva de gen în campanile de informare și conștientizare
- Prioritizarea abordării centrate pe gen în prevenirea TFU

1.3 *Cui se adresează acest ghid?*

Acest ghid se adresează profesioniștilor din domeniul TFU care activează în instituții publice sau în organizații neguvernamentale. Având în vedere complexitatea fenomenului, ghidul introduce câteva recomandări cheie centrate pe gen pentru prevenirea TFU.

2. Cadru conceptual

2.1 *Introducere*

TFU este considerat sclavia epocii contemporane, o violare gravă a drepturilor omului și un fenomen complex, internațional, cu rădăcini în zona inegalităților de gen. Conform Directivei UE de prevenire și combatere a traficului de ființe umane (2011)⁴, TFU este o infracțiune gravă, comisă adesea în cadrul rețelelor de crimă organizată și interzisă explicit de Carta Drepturilor Omului a UE.

Aceeași Directivă furnizează o definiție a fenomenului stipulând că TFU reprezintă: recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane (incluzând transferul controlului asupra persoanelor) prin amenințare, aplicarea violenței fizice sau psihice, răpire, fraudă, înșelătorie, abuz de putere asupra persoanelor vulnerabile, oferire sau primire de bani sau favoruri pentru a dobândi controlul asupra unei persoane în scopul exploatării acesteia.

TFU, care afectează în special femeii și fete, nu este un fenomen nou, însă a căpătat o amploare semnificativă în ultimii ani la nivel mondial, în contextul globalizării. Tendințele de ordin general ale fenomenului sunt:

- TFU capătă amploare la nivel global, vasta majoritate a persoanelor traficate fiind femeii și fete. Este un fenomen care a fost numit "fața întunecată a globalizării". Cercetările statistice actuale sunt insuficiente, astfel că nu dispunem de date clare legate de numărul persoanelor traficate global și de ponderea fiecărei categorii (femeii, bărbați, persoane transgen și/sau copii). Estimările indică un număr de 2,45 milioane de adulți și copii exploatați ca urmare a traficului de ființe umane în orice moment. Dintre aceștia, cel puțin 1,39 milioane sunt

---

4. Directiva UE 2011/36/EU a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane și protejarea victimelor acestuia, care înlocuiește Decizia-Cadru a Consiliului 2002/629/HA

victime ale exploatării sexuale⁵.

- Se dezvoltă mecanisme tot mai variate și sofisticate de recrutare și transport a victimelor
- Scopurile traficului sunt variate, exploatarea sexuala fiind predominantă în cazul victimelor femei. Raportul Office of Drugs and Crimes al ONU din 2010 informează că 79% dintre victimele TFU identificate global au fost supuse exploatării sexuale, 18% muncii forțate și 3% altor forme de exploatare. Dintre acestea, 66% au fost femei, 13% fete, 12% bărbați și 9% băieți⁶.
- Profiturile sunt colosale. Sumele rezultate în urma exploatării victimelor traficului ajung la 31,6 miliarde de dolari americani anual. Victimele exploatării sexuale furnizează 27,8 miliarde de dolari anual (Europol, mai 2007). Femeile reprezintă a doua cea mai profitabilă sursă de venit pentru crima organizată după traficul de droguri (Jolluck, 2005). În UE, TFU vehiculează 3 miliarde euro (inclusiv TFU intern). TFU este o infracțiune extrem de lucrativă care generează infractorilor profituri de zeci de miliarde de euro anual⁷.

2.2 De ce considerăm ca TFU este un fenomen influențat de gen?

Deși TFU afectează atât bărbații, cât și femeile, fenomenul nu este uniform distribuit, vulnerabilitatea la recrutare în vederea traficului fiind influențată de gen. Femeile sunt vizate în mod special de traficanți din cauza poziției lor socio-economice în societate. Astfel, discrepanța de putere în relațiile bărbați-femei, predominanța valorilor și normelor patriarhale, percepția corpului și sexualității feminine ca obiect, feminizarea sărăciei și acceptarea și legitimizarea violenței

---

5. Raport privind Traficul de Ființe Umane, Departamentul de Stat al SUA

6. The Globalization of Crime: A Transnational Organized Crime Threat Assessment, UNODC, 2010

7. Profiturile globale anuale estimate din exploatarea forței de muncă traficate sunt de 31,6 miliarde dolari SUA. In acestea, 15 miliarde (49%), sunt generate în economii industrializate (Patrick Belsler, "Forced Labor and Human Trafficking: Estimating the Profits", Working Paper, Geneva, International Labour Office, 2005)

asupra femeilor reprezintă cauzele fundamentale de gen ale TFU.

De asemenea, femeile și bărbații, fetele și băieții tind să fie traficați în forme diferite de exploatare. În general, femeile și fetele tind să fie traficate în industria sexului, în timp ce bărbații și băieții sunt exploatați în agricultură, construcții, minerit, exploatarea forestieră sau pe vase de pescuit. Datele indică faptul că femeile reprezintă peste 80% din cazurile de trafic și 85% din cazurile de trafic în scopul exploatarea sexuală⁸.

Cel mai adesea, bărbații și femeile sunt afectați în mod diferit de trafic: 95% dintre victimele femei raportează violența fizică și sexuală aplicată de traficanți. Acest fapt este cauzat de inegalitățile de gen, precum și de toleranța crescută la violența împotriva femeilor⁹.

TFU este și o reflecție a nedreptăților globale în ceea ce privește resursele și puterea. Există o serie de cauze fundamentale care determină persoanele să devină vulnerabile, să își asume riscuri și să devină potențiale victime ale traficului. Acestea includ: sărăcia, feminizarea sărăciei, inegalitatea veniturilor, șomajul, lipsa mijloacelor de subsistență, războaiele civile, migrația, discriminarea și violența de gen din țările de origine, rasismul, cererea de forță de muncă feminină ieftină, legislația și politicile restrictive în domeniul migrației, corupția de la nivelul autorităților și implicarea rețelelor de crimă organizată, dezvoltarea industriei sexuale și cererea mare de muncă și de produse ieftine. Aceste cauze principale sunt exacerbate în cazul femeilor, din cauza inegalității de drepturi și a discriminării la care sunt supuse femeile la nivel global.

În ceea ce privește cererea, interesul bărbaților pentru femei și fete care pot fi cumpărate și explorate sexual reprezintă o altă cauză cheie a TFU. În lipsa acestei cereri, nu ar fi necesară furnizarea de femei și fete, iar afacerile de acest tip ar falimenta.

---

8. Raport global UNODC 2009 privind Traficul de Ființe Umane, Constatările preliminare UNODC privind baza de date a traficului de ființe umane (2003)

9. Stolen Smiles: A summary report on the physical and psychological Health consequences of womrn and adolescents traficked in Europe, London School of Hygiene and Tropical Medicine.

2.3 *Ce semnifică abordarea de gen când vorbim despre TFU?*

Politicele și progresele legislative în domeniul TFU reflectă concepțiile sociale despre femei, bărbați și relațiile de gen în general. Deși discursurile și intervențiile principale în problema TFU sunt centrate pe femei, ele sunt, în majoritatea cazurilor, insensibile la dinamica de gen¹⁰.

Accentul plasat asupra femeilor și a vulnerabilității acestora este explicabil prin faptul că femeile reprezintă marea majoritate a victimelor TFU. De asemenea, așa cum s-a menționat anterior, discriminarea femeilor este una dintre cauzele cheie ale TFU. Totuși, centrarea izolată pe vulnerabilitatea femeilor poate atrage după sine o exacerbare a vulnerabilității prin inducerea ideii că o femeie nu poate decide pentru sine. În cazul în care politicile, legislația și campaniile de prevenire se vor baza doar pe conceptul de vulnerabilitate a femeilor, vor fi ignorate elemente esențiale, precum puterea, influența și interesele femeilor.

Discriminarea femeilor crește vulnerabilitatea acestora la fenomenul traficului, dar sublinierea insistentă a vulnerabilității în defavoarea accentului pus pe drepturile femeilor la o viață fără discriminare, violență și exploatare poate duce la măsuri anti-trafic potențial nocive pentru femei. Aceste măsuri pot avea ca rezultat restricționarea excesivă a mobilității femeilor, dacă se pornește de la presupunerea că vulnerabilitatea este o condiție inerentă femeii și nu rezultatul discriminării de gen.

Din aceste motive, introducerea unei abordări centrate pe gen reprezintă elementul esențial în lupta eficientă și corectă împotriva fenomenului de trafic.

Abordarea centrată pe gen, sensibilă la contextul social și politic, vizează demascarea inegalităților de putere și statut și studierea felului în care aceste inegalități afectează interesele de scurtă și lungă durată ale femeilor și bărbaților¹¹. Mai mult, perspectiva de gen este și o strategie prin care preocupările și experiențele femeilor și bărbaților devin o parte integrantă a elaborării, monitorizării și evaluării

---

10. Aceasta este una din concluziile Raportului privind abordarea bazată pe gen în cadrul politicilor de prevenire a traficului, elaborat în cadrul Proiectului GenderIS și disponibil pe site-ul proiectului: www.genderis.org

11. Beijing Platform for Action, 1995

politicilor și programelor din toate sferile politice, economice și sociale¹².

Așa cum s-a menționat anterior, un mare număr de inițiative bine intenționate de combatere a TFU care vizează femeile sunt insuficient de sensibile la discriminarea de gen. Aceste inițiative admit deosebiri și inegalitățile dintre bărbați și femei, victime ale traficului, dar nu le analizează în contextul societății patriarhale. Din contră, în unele cazuri, inegalitățile sunt considerate inerente și fixe, rezultatul fiind o exacerbare a stereotipurilor discriminatorii.

O abordare centrata pe gen a TFU semnifică:

- identificarea subordonării, inegalității și discriminării femeilor ca fiind cauzele principale ale TFU și mecanismele care legitimează aceste situații
- Includerea TFU într-un context mai amplu de inegalitate de gen structurală și violare gravă a drepturilor omului, și nu în cadrul restrâns al infracțiunilor izolate
- Conștientizarea faptului ca femeile și fetele reprezintă vasta majoritate a victimelor TFU, dar că și bărbații și băieții pot fi traficați
- Înțelegerea faptului că identitatea de gen este multiplă și dinamică, că femeile sunt diferite și, prin urmare, impactul traficului poate fi variat
- Încurajarea speranței și a angajamentului pentru schimbarea în bine a situațiilor de subordonare, inegalitate și discriminare care favorizează TFU. Înțelegerea faptului că subordonarea, inegalitatea și discriminarea pot fi transformate, eliminate din conștiință și eradicate, după cum poate fi și fenomenul TFU
- Revizuirea paradigmatelor androcentrice și crearea unei societăți bazate pe justiție socială cu aceleași drepturi și oportunități atât pentru femei, cât și pentru bărbați
- Utilizarea mărturiilor femeilor victime ale TFU în procesele de elaborare și implementare a politicilor anti-trafic.

---

12. Rezoluția ECOSOC 2005/31

3. Perspectiva de gen în campaniile de informare și conștientizare

3.1 *De ce trebuie să integrăm perspectiva de gen în campaniile de prevenire și conștientizare a fenomenului traficului de ființe umane în scopul exploatării sexuale?*

După cum a fost subliniat în capitolul anterior, traficul de ființe umane este un fenomen profund influențat de inegalitățile de gen. Totuși, tiparele de discriminare și inegalitate de gen rămân adesea neidentificate și, prin urmare, ignorate. Ele sunt menționate la nivel superficial, declarativ, în politici și în norme legislative, însă rămân în mod ineficient luate în calcul în practică. Mai mult, femeile și fetele traficate se confruntă cu presupuneri și acuzații stereotipe și cu situații de revictimizare în procesul de investigare a cazului și de recuperare a drepturilor umane fundamentale. Un procent important din profesioniștii care lucrează în domeniul TFU, din zona prevenirii, combaterii, investigației, identificării și furnizării de asistență și servicii, atât din instituții guvernamentale cât și non-guvernamentale, nu dețin experiență și formare adecvate în domeniul egalității de gen.

Totusi abordarea integrata, centrată pe gen, este foarte importantă în gestionarea problemei traficului de femei și fete, care constituie majoritatea victimelor. Femeile și fetele traficate în scopul exploatării sexuale trăiesc într-un context cultural și socio-economic care le afectează major existența. Socializarea timpurie pe bază de gen, relațiile dintre femei și bărbați, percepția asupra feminității și masculinității, distribuția rolurilor, puterii și influenței în familie, răspunsul societății la violența domestică, agresiunea sexuală, sexualizarea prematură a fetelor, politicile sociale care vizează egalitatea de gen și drepturile femeilor, atitudinea față de importanța educației fetelor și adolescenților, sărăcia și lipsa posibilităților, discriminarea de gen, discriminarea multiplă, șomajul și tendința de remunerare inferioară a fe-

meilor și poziționarea lor în meserii cu valoare redusă social și financiar, lipsite de protecție, în economia subterană, riscul de discriminare la locul de muncă, harțuirea psihologică și sexuală, discriminarea femeilor însărcinate și a mamelor, toate aceste aspecte sunt prezente în societate și influențează major fenomenul traficului. Genul contează, iar dacă genul este prezent la toate aceste niveluri, rezultă că fiecare activitate menită să combată traficul, prevenție, investigație, identificare, suport și reintegrare, trebuie să fie centrată pe gen.

Dintre instrumentele de prevenire pe care statele și organizațiile le-au dezvoltat în scopul combaterii și diminuării fenomenului traficului în scopul exploataării sexuale, campaniile de informare și conștientizare au un aport esențial. Deși sunt folosite pe scară largă în scopul prevenirii, în special în țările de origine ale victimelor, aceste campanii integrează rar aspectele de gen. Chiar și atunci când campaniile se adresează direct femeilor și fetelor, mesajele transmise nu conțin o perspectivă clară asupra influenței genului sau a drepturilor umane fundamentale. Programele anti-trafic dețin un potențial inegalabil de a furniza informații corecte femeilor, bărbaților și comunităților. Totuși, atunci când implementarea lor este disfuncțională sau non-etică, aceste campanii pot deveni un factor subtil sau evident de accentuare a stereotipurilor legate de femei, de abilitățile și de rolul lor.

Paragrafele de mai jos prezintă o succintă listă de recomandări și de aspecte de evitat pentru profesioniștii care implementează campanii de conștientizare și informare în domeniul traficului de femei și fete, centrate pe abordarea de gen. Cu siguranță că lista poate fi îmbunătățită, în special prin relațiile directe ale celor implicați în astfel de programe, se dorește însă ca aceste sugestii să reprezinte un punct de pornire în analiza amănunțită a acestor campanii din perspectiva genului și a drepturilor omului!

3.2 *Care sunt principalele recomandări?*

Obțineți informațiile de care aveți nevoie privind problemele de gen!

Anterior implementării unei campanii de informare și conștientizare a fenomenului traficului de ființe umane, efectuați cercetări asupra contextului local, vizând și principalele provocări cu care se confruntă fetele și femeile, modelele de relații de gen, legătura dintre discriminarea de gen și impactul pe care aceasta îl are în viața femeilor și asupra vulnerabilității la trafic. Luați în considerare toate grupurile de femei care ar putea fi vulnerabile la trafic și acordați atenție sporită persoanelor care sunt victime ale rasismului sau discriminărilor multiple și care sunt cele mai expuse izolării sociale și lipsei de oportunități. Din cauza constrângerilor financiare, este adesea imposibil să se realizeze cercetări dedicate pentru fiecare campanie dedicată în parte. În acest caz, studiați cât mai aprofundat informațiile, atât calitative, cât și cantitative, pentru o mai bună înțelegere a inegalităților de gen din contextul local în care implementați campania.

Implicați organizațiile de femei și cele care promovează egalitatea de gen

Atunci când campaniile anti-trafic ignoră perspectiva de gen, vor fi omise oportunități importante de dezbatere în legătură cu obstacolele cu care se confruntă femeile, cu discriminarea de gen și lipsa de oportunități. Aceste aspecte sunt esențiale în procesul de schimbare a tiparelor de inegalitate și de reducere a riscului de trafic. În scopul fundamentării unei viziuni complexe asupra fenomenului, identificați femei și organizații implicate în lupta împotriva discriminării din regiunea în care activați și solicitați-le sprijinul în campaniile pe care le implementați!

Ascultați relatări reale despre trafic!

Mărturiile despre trafic și vulnerabilitatea la trafic sunt foarte complexe și variate; femeile traficate provin din medii diverse, au dorințe, valori și așteptări diferite, au o povești de viață specifice. Campaniile alcătuite și promovate în anii anteriori au demonstrat adesea o înțelegere limitată a complexității cazurilor și a situațiilor

vizate. Acest lucru poate conduce la o insuficientă înțelegere a fenomenului traficului de ființe umane, care ar putea fi prezentat schematic, fără a lua în considerare poveștile autentice ale persoanelor implicate. Este esențial ca vocile victimelor să fie auzite și ca stereotipurile să fie combătute atunci când transmitem informații despre trafic. Puneți accentul pe diversitatea victimelor!

Lucrați etic și cu respect!

Actionați într-o manieră care să nu perpetueze și să amplifice stereotipurile existente, acordați atenție atât mesajelor evidente, cât și celor subtile, pregătiți-vă pentru reacții adverse din partea grupurilor-țintă, precum blamarea victimelor, pregătiți-vă să gestionați discriminarea care poate apărea în grupurile cu care lucrați, fiți gata să identificați victime ale traficului la fața locului, mențineți confidențialitatea, oferiți sprijin celor afectați în mod respectuos și încurajator.

3.3 Care sunt atitudinile de evitat?

Nu prezentați femeile ca victime

Majoritatea campaniilor de informare și conștientizare sunt construite în jurul conceptului de femeie-victimă. Prin această abordare, chiar luând în considerare intențiile bune din subsidiar, aceste campanii nu fac decât să accentueze stereotipurile puternice deja prezente în societate legate de femei și fete. Astfel, femeile sunt din nou prezentate ca fiind naive, lipsite de capacitatea de a înțelege riscurile și de a se proteja, infantile, cu o conștiință de sine redusă, fără resurse personale, vulnerabile, slabe. Din nou, femeile sunt prezentate ca ființe pasive, pe care alții trebuie să le apere, să le protejeze și să le salveze de pericole pe care ele însele nu sunt capabile să le evalueze corect sau să le depășească individual. Femeile și fetele sunt, din nou, percepute ca dependente de factori exteriori, la discreția infractorilor sau a salvatorilor lor. Astfel, puterea lor de decizie și discernământul le sunt ignorate complet. Profesioniștii implicați în campanii trebuie să informeze asupra dificultăților cu care se confruntă femeile într-o manieră demnă, care să nu le discrediteze pe acestea; problemele ar trebui prezentate în același timp cu încurajarea și împuternicirea fetelor și a femeilor și cu sublinierea resurselor reale

și semnificative pe care acestea le dețin.

Dacă femeile și fetele victime ale traficului sau aflate în situații de risc sunt prezentate în mod simplist și exclusiv ca agresate, rănite și abuzate, se pierd nuanțele reale care caracterizează victimele, iar publicul receptor al informațiilor internalizează o definiție greșită a traficului pentru exploatare sexuală – situația fiind mult mai complexă în realitate. Deși societatea are tendința de a blama femeile și fetele care au fost supuse unor agresiuni sexuale, existând nenumărate mituri și prejudecăți, abordarea simplistă, victimizatoare, va crea falsa idee că victimele *reale* ale traficului pentru exploatare sexuală sunt femei și fete “fătă de pată”, persoane cu comportament impecabil care cad pradă unor situații extreme, în ghearele unor oameni cruzi, din cauza naivității și a purității lor. De asemenea, simplificarea crește apetitul publicului pentru povești șocante, dramatice și violente, fapt care are un efect major în discursul anti-trafic.

Poveștile femeilor și fetelor traficate sunt foarte diferite. Accentul pus exclusiv pe victimizare și vulnerabilitate are consecințe nefaste, această abordare ignorând resursele imense pe care le au femeile, chiar în situații extrem de dificile. Minimizarea puterii femeilor duce la negarea potențialului acestora de recuperare și de reintegrare.

Mai mult, aceasta eroare limitează abordarea traficului din perspectiva drepturilor umane fundamentale; accentul se muta pe slăbiciunea, pasivitatea și incapacitatea femeilor, care sunt, astfel, nevoite să ceară protecție din altă parte. În această paradigmă, mesajul transmis explicit este acela că ceea ce generează fenomenul este lipsa lor de putere și nu faptul că drepturile lor fundamentale au fost violate și acest lucru ar trebui stopat, la fel ca în orice alt context similar.

Nu accentuați obstacolele și limitările pentru femei

Majoritatea mesajelor transmise în cadrul campaniilor de conștientizare din ultimii ani sunt punitive (*ți se va întâmpla ceva rău*), acuzatoare (*ar fi trebuit să fii mai atentă atunci când aveai ocazia*), autoritare (*ești incapabilă să evaluezi riscurile*), anxiogene (*pericolele te pândesc peste tot*). Aceste mesaje descurajează femeile și fetele în demersul de a-și urma visele pentru o viață mai bună, de a folosi la maxim oportunitățile, de a trăi o viață independentă și demnă. Multe dintre aceste cam-

panii par a avea ca scop inducerea fricii, sugestia că munca și viața peste hotare sunt periculoase - de aceea este mai bine să renunțe la visul unei vieți mai bune și să rămână în țările lor de origine. Această abordare a traficului stigmatizează femeile și crează obstacole adiționale pentru cele care doresc să își exploateze la maxim potențialul, în speranța unei vieți independente și împlinite.

Nu întăriți stereotipurile de gen prin intermediul materialelor grafice

O trecere în revistă a materialelor grafice produse în cadrul campaniilor de informare și conștientizare a TFU arată prezența pe scară largă a imaginilor cu corpuri feminine, imagini care diferă de cele sexualizate și obiectificatoare doar prin faptul că, în acest caz, femeile sunt prezentate în conexiune cu violența, abuzul și teroarea. În materialele grafice folosite în multe dintre campaniile anti-trafic, femeile sunt victimizate, corpul lor este prezentat ca un obiect sexual, erotizat, ele sunt percepute ca fiind pasive, detașate, dissociate, lipsite de conștiință, blocate, rănite, lovite, legate, anxioase, îngrozite, inerte, pline de resentiment, în lanțuri sau moarte. Unele dintre imaginile folosite amintesc în mod pregnant de pornografie. Femeile prezentate în multe dintre campaniile anti-trafic sunt reduse la un simplu corp, iar mesajul implicit este că acest corp nu le aparține.

Acest gen de expunere grafică accentuează impresia de obiect sexual atribuită femeilor, precum și incapacitatea și dependența lor. În multe cazuri, imaginile sunt însoțite de mesaje îndreptate, gândite și ajustate special pentru bărbați, subliniind încă o dată avantajul de putere pe care îl detin asupra femeilor și capacitatea lor de a alege să le salveze și să le protejeze pe acestea, în loc să le abuzeze și să le facă rău. Prin prisma drepturilor fundamentale ale omului, aceste mesaje sunt contraproductive, ele transmițând faptul că femeile pot fi în siguranță doar dacă bărbații aleg să le protejeze, și nu pentru că o viață lipsită de violență, abuz și exploatare ar fi un drept fundamental al femeilor.

4. Abordarea centrată pe gen în formarea privind prevenirea tfu

4.1 *De ce e necesară o abordare centrată pe gen în formarea privind prevenirea TFU*

TFU este un fenomen complex în care rolurile de gen sunt cruciale, ignorarea acestui aspect făcând imposibilă înțelegerea dinamicilor de putere ancestrale care stau la baza TFU în toate formele lui - și mai ales în cazul explotarii sexuale.

TFU este un fenomen fluid, dinamic, internațional, în legătură directă cu crima organizată, cu vulnerabilitatea socială și individuală și cu globalizarea.

Genul este elementul de bază care influențează vulnerabilitatea grupurilor și indivizilor, astfel, femeile, grupul cel mai amplu care se confruntă cu discriminarea, sunt și cele mai expuse să devină victime potențiale ale TFU.

Relațiile de putere care organizează rolurile de gen în toate societățile pot fi găsite și în relațiile dintre client și victimele traficului, sau între abuzator/exploatator și victimele traficate. De altfel, prostituția reprezintă răspunsul pe care societatea îl dă dreptului universal acceptat al bărbaților de a-și satisface "nevoile sexuale".

Aceste "nevoi" sunt în continuare considerate legitime social, astfel încât să se pastreze zone de "toleranță" chiar în prezența încălcării clare a drepturilor omului. Astfel, se îngreunează plasarea responsabilității pentru aceste infracțiuni la nivelul organizațiilor criminale.

Un program de formare pentru prevenirea traficului de ființe umane centrat pe gen include studierea inițială a următoarelor aspecte:

- Contexte patriarhale și analiză socială

- Rolurile de gen și TFU
- Diminuarea cererii de produse și servicii furnizate de către persoanele traficate
- Discriminarea de gen, violența împotriva femeilor și TFU în scopul exploatarei sexuale au radacini comune.
- Femeile victime ale traficului în scop de exploatare sexuală, majoritatea imigrante, sunt expuse unei discriminări multiple, atât ca femei, cât și ca imigrante.
- Sinteza variatelor forme pe care le îmbracă violența împotriva femeilor într-o analiză critică a societăților patriarhale permite chestionarea validității diviziunii tradiționale a puterii și responsabilităților între femei și bărbați.

Mai mult, stereotipurile de gen nu influențează doar analiza nevoilor unei societăți, cât mai ales alegerea intervențiilor adecvate în atingerea scopurilor, acei "3 P", prioritate absolută la nivel local, național, transnațional:

- Protecția victimelor
- Prevenirea
- Pedepsirea celor responsabili

Conștientizarea mecanismelor de putere ale societăților patriarhale în cadrul luptei împotriva TFU în scopul exploatarei sexuale sau de alt tip facilitează o intervenție mai eficientă care acționează nu doar asupra simptomelor, dar mai ales asupra cauzei problemei, furnizând astfel soluții eficiente.

De asemenea, pot fi schimbate stereotipurile celor implicați în activitățile de formare, prin aducerea în discuție a drepturilor umane fundamentale și condamnarea permanentă a încălcării lor.

Implicarea în programe de formare de prevenire a TFU centrate pe gen necesită demontarea stereotipurilor de gen, crearea unui cadru de conștientizare a gravității acestor încălcări ale drepturilor fundamentale, disponibilitatea pentru acțiuni comune cu impact social superior.

4.2 Scopurile și obiectivele formării

În alcătuirea unui program de formare, scopurile vor fi de ordin general, ample, pe termen lung, cu caracter de declarație de intenție, dar clare și explicite¹³, în timp ce obiectivele vor fi specifice, măsurabile, tangibile, relevante și pe termen scurt¹⁴. Atât scopurile cât și obiectivele trebuie să fie realiste din perspectiva a ceea ce poate fi realizat concret în procesul de formare, dar și flexibile, în funcție de provocările demersului educativ.

Identificarea clară și explicită a scopurilor și a obiectivelor este crucială în monitorizarea și evaluarea activităților din cadrul cursului.

Scopurile generale ale formării privind metodologia centrată pe gen și perspectiva de gen în prevenirea traficului de ființe umane vor fi următoarele:

- creșterea conștientizării asupra discriminării de gen, cauză a traficului de femei în scopul exploatații sexuale;
- identificarea și eliminarea prejudecăților și a stereotipurilor care împiedică identificarea victimelor și prin care procedurile și practicile neutre devin dăunătoare femeilor care beneficiază de acestea;
- intervenirea la nivelul răspunsurilor din partea publicului și a autorităților pentru a asigura inițierea unor acțiuni specifice, care să răspundă nevoiilor femeilor victime ale traficului;
- îmbunătățirea eficienței sistemului de prevenire și protecție, asigurând o identificare mai largă a victimelor, o protecție și o susținere mai eficientă a acestora.

Obiectivele specifice prevăzute sunt esențiale pentru cunoașterea fenomenului din unghiuri diferite și pentru transformarea cunoștințelor și a abilităților obținute în planuri și practici comune, care să întărească încrederea în sine a implementatorilor, precum și întărirea rețelelor de persoane și instituții active în domeniu. Astfel, la sfârșitul formării, cursanții vor fi capabili:

---

13. William, S., Seed, J., Mwau, A., *The Oxfam Gender Training Manual*, Oxfam GB, 1994-2008, p. 18

14. William, S., Seed, J., Mwau, A., *The Oxfam Gender Training Manual*, Oxfam GB, 1994-2008, p. 18.

- să aibă un cadru comun de limbaj, cunoștințe și conștientizare;
- să analizeze fenomenul traficului ca formă de violență împotriva femeilor¹⁵;
- să identifice practicile și procedurile eficiente, dar și pe cele neadecvate pe care le promovează;
- să distingă cazurile de trafic de cele de migrație voluntară;
- să definească indicatorii comuni pentru identificarea victimelor traficului în scopul exploatarii sexuale;
- să planifice proceduri și practici coordonate inter-agenții, în care se pune accent pe rolul individual al membrilor personalului;
- să mărească numărul total de victime ale traficului identificate, precum și pe cel al programelor de protecție activate.

4.3 Participanții la formare

Participanții, atât formatorii cât și cursanții, constituie resursa principală, iar experiențele acestora reprezintă principalele materiale pentru activitățile de curs.

În ceea ce privește **formatorii**, e util să se selecteze cel puțin doi formatori specializați pe sub-teme ale cursului.

Grupul de formatori va lucra eficient în echipă și va planifica și coordona sesiunea de curs doar după ce:

- va discuta terminologia, stilul și metodele
- se va pune de acord privind problemele fundamentale de gen
- se va pune de acord asupra scopurilor generale și obiectivelor specifice

15. D'Cunha, J., *Trafficking in persons: a gender and rights perspective*, Expert Group Meeting on Trafficking in women and girls, 18-22 November 2002, New York: Id., *Trafficking and prostitution from a gender and human rights perspective: the Thai experience*, in A comparative study of women trafficked in migration process, CATW, February, 2002; Kelly, L., *Human Trafficking*, Willan Publishing, 2007; Id., *The wrong Debate: Reflection on Why Force is not the Key Issue with Respect to Trafficking in Women for Sexual Exploitation*, in *Feminist Review: Exile and Asylum. Women seeking Refuge in Fortress Europe*, 2003, 73, p. 139-144.

ale cursului

- va conveni asupra onorariilor, responsabilităților și timpului acordat cursului.

Formatorii vor fi selectați pe baza calificărilor, cunoștințelor și experiențelor în abordarea victimelor TFU din perspectivă de gen, pentru a face sesiunea de formare mai relevantă pentru grupul participant și pentru contextul local.

Formatorii trebuie să fie deschiși și dispuși să își accepte cultura, prejudecățile și propriile presupuneri, inclusiv cele legate de participanții la grupul de curs.

Selectarea **formatorilor** este esențială pentru îndeplinirea scopurilor generale și a obiectivelor particulare. Aceștia trebuie să facă parte dintr-un grup omogen, dar ar putea fi util ca membri ai aceleiași agenții, cu roluri și responsabilități diferite, să fie instruiți împreună, pentru a construi un angajament colectiv în ceea ce privește scopurile activităților de curs.

De fapt, cursul face parte dintr-o strategie generală care să conducă la schimbarea dorită, la dezvoltarea și implementarea unei politici instituționale bazate pe gen, și la implementarea unor proceduri și practici de lucru care să țină seama de perspectiva de gen. În contextul unui curs care urmărește îmbunătățirea reacției publice și private la traficul de femei în scopul exploatării sexuale, ar trebui implicat personal care a intrat în contact direct sau indirect cu populația migrantă.

Grupul-țintă de învățare ar trebui să implice: ofițeri de poliție, furnizori de servicii de imigrație, personal din sănătate, organizații ale societății civile implicate în justiție socială și drepturile omului, precum și în promovarea drepturilor femeilor.

Cursul poate fi extins și către profesioniști din sistemul juridic și din sectorul informațional.

Rezultatele monitorizării și evaluării se pot preda celor care elaborează politicile, ce pot deveni la rândul lor membri într-un grup de curs viitor.

4.4 Metodologia de curs

Metodele de formare privind genul sunt acele practici care generează rezultate eficiente în ceea ce privește identificarea, încurajarea și dezvoltarea de atitudini, abilități și capacități care se concentrează pe reflectarea stereotipurilor de gen. Metodologia de gen regândește atât elementele masculine, cât și pe cele feminine, care compun identitatea fiecăruia, și ia în considerare nevoile, resursele, competențele femeilor, neutilizând metode și limbaje în mod fals neutre.

Metoda presupune ca însăși subiectivitatea formatorilor să intre în ecuație, deoarece le reflecta personalitatea și propriile experiențe prin care pot explica stereotipurile de gen în cadrul grupurilor de formare.

Formatorii vor:

- folosi instrumente narative pentru a reproduce experiențe concrete trăite de femei, în scopul înțelegerii în profunzime a problemei examinate;
- acorda importanță nivelului relațional dintre participanții la grup;
- acorda atenție resurselor fiecărui participant individual.

Cursul trebuie să acorde prioritate nivelului experiențial, prin schimburi de experiență, simulări, mărturii, și trebuie să adopte limbaje care să reflecte subiectivitatea feminină.

Pentru a facilita acest proces, metodologia de gen implică forme de învățare activă, pe baza implicării formatorilor, dându-le ocazia să împărtășească experiențe, idei, probleme nesoluționate, să îmbunătățească și să îmbogățească abilități specifice utile în relația cu ceilalți.

Ideea metodelor active este că învățarea este eficientă atunci când provine din experiență: înțelegerea, elaborarea și asumarea unei experiențe trăite¹⁶.

---

16. Claudia Miti, *Formare in un'ottica di genere, note a margine di una sperimentazione*, Progetto G.E.L.S.O., 2007, pag21

Metodele de învățare activă implică lucrul în echipă și promovează dezvoltarea, întărirea și amplificarea abilităților de comunicare și dezvoltare de relații interpersonale. De asemenea, ele necesită și încurajează dezvoltarea experienței de auto-analiză. Ajută la efectuarea acțiunilor care însoțesc și caracterizează procesul de auto-cunoaștere și de cunoaștere a contextului în care trăim.

Aceste metodologii se caracterizează prin:

- relatarea experiențelor personale ale participanților;
- dezvoltarea conștientizării propriilor acțiuni;
- asigurarea de instrumente pentru a crește capacitatea de conștientizare a propriului context, personal sau profesional;
- sprijinirea creșterii capacității de auto-evaluare;
- cultivarea abilității de a acorda sens experienței de comunicare și reflecție comună;
- acordarea de importanță aspectelor relaționale;
- utilizarea abordărilor operaționale (cercetare, situația de învățare);
- utilizarea metodelor active (brainstorming, lucru în echipă, ficțiune autobiografică, pentru a stimula resursele și creativitatea).

O dimensiune fundamentală a acestei soluții o reprezintă concentrarea pe subiect, ceea ce înseamnă nu doar încurajarea profesionalității, dar și construirea unei noi conștientizări care să îmbogățească abilitățile profesionale.

4.5 Monitorizarea și evaluarea

În cadrul unei acțiuni de formare privind prevenirea TFU din perspectivă de gen, monitorizarea și evaluarea trebuie planificate luând în considerare caracteristicile specifice ale formatorilor, grupurilor țintă implicate și distribuției acestora din perspectivă de gen, precum și scopurile și tehnicile specifice de curs aplicate.

Prin monitorizare înțelegem implementarea unui sistem care, bazat pe criterii specifice și adecvate, are obiectivul de analiza constant programul de curs, într-un mod structurat și cu pași pre-definiți, cu scopul de a:

- Evidenția tendințele

- Înregistra diferențele dintre rezultatele efective și cele planificate
- Informa părțile interesate despre aspectele critice apărute pe parcurs, cu scopul găsirii de soluții optime
- **Evaluarea**, bazată pe sistemul de monitorizare implementat, reprezintă actul de a analiza o acțiune realizată în funcție de un criteriu predeterminat, și pe baza informațiilor relevante.
- Perspectiva de gen în cadrul activităților de monitorizare și evaluare ar trebui să permită măsurarea obținerii de informații noi, dar și a unei noi percepții și viziuni asupra fenomenului TFU, care introduce factorul de gen ca un element ce caracterizează puternic fenomenul infracțional, victimele implicate, recunoașterea socială a acestor încălcări, contrastul cu aceste fenomene, precum și alegerea strategiilor de prevenire.
- În cadrul unui curs cu analize și abordări bazate pe gen, acțiunile de monitorizare și evaluare vor avea obiectivul de a verifica nu doar tendința generală din cadrul formării, ci și de a evidenția obiective precum:
  - eliminarea stereotipurilor de gen,
  - creșterea conștientizării privind caracteristicile culturii patriarhale în context local și global,
  - obținerea unei noi viziuni asupra fenomenului și rolurilor de gen din cadrul acestuia,
  - susținerea rețelei prin recunoașterea diferiților actori (instituții și societate civilă)

În cadrul GendeRIS, culegem practicile de prevenire a traficului de ființe umane pozitive, dar și pe cele inadecvate din toată lumea. Dacă întâlniți o astfel de practică, pe care o doriți analizată din perspectiva genului și a drepturilor omului, vă rugăm să ne contactați, la genderis@fondazionebrodolini.it – vă vom răspunde direct sau vom publica răspunsul pe site-ul sau blogul nostru. Printr-o astfel de intervenție din partea dumneavoastră, putem genera dezbateri în urma cărora și acest ghid se va putea extinde cu noi recomandări.

Vă mulțumim pentru susținere!

BIBLIOGRAFIE

D’Cunha Jean (2002) Trafficking in persons: a gender and rights perspective. Expert Group Meeting on “Trafficking in women and girls” 18-22 November 2002. Glen Cove, New York, USA

<http://www.un.org/womenwatch/daw/egm/trafficking2002/reports/EP-DCunha.PDF>

Heim, Daniela “La perspectiva de género como eje fundamental para comprender la realidad de la trata”. III Jornadas de Acción contra la Trata. October 2010, Barcelona

Jolluck, Katherine R. (2005). Combating the Trafficking of Women in Eastern Europe. Number 005. CDDRL Working Papers. Program on human rights. http://iis-db.stanford.edu/pubs/23756/Jolluck_Trafficking_Final.pdf

O’Connor, Monica and Healy Grainne (2006). The Links between Prostitution and Sex Trafficking: A Briefing Handbook. Coalition Against Trafficking in Women (CATW) and the European Women’s Lobby (EWL).

<http://www.womenlobby.org/publications/reports/article/the-links-between-prostitution-and?lang=en>

Pape, Pierrette “A gendered approach to trafficking in human beings”. PpDM Conference on prostitution and trafficking 20 October 2011, Lisbon.

<http://www.womenlobby.org/news/ewl-news/article/portugal-ewl-members-to-host?lang=fr>

Patrick Belser, 'Forced Labor and Human Trafficking: Estimating the Profits', Working Paper, Geneva, International Labour Office, 2005.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@declaration/documents/publication/wcms_081971.pdf

Stolen Smiles: A summary report on the physical and psychological health consequences of women and adolescents trafficked in Europe, London School of Hygiene and Tropical Medicine.

<http://www.lshtm.ac.uk/php/ghd/docs/stolensmiles.pdf>

Trafficking in Persons Report 2009, US Department of State

<http://www.state.gov/documents/organization/123357.pdf>

The Globalization of Crime: A Transnational Organized Crime Threat Assessment, UNODC, 2010

http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta/TOCTA_Report_2010_low_res.pdf

UNODC 2009 Global Report on Trafficking in Persons, and UNODC Preliminary findings of the human trafficking database (2003).

http://www.unodc.org/documents/Global_Report_on_TIP.pdf

Vassiliadou, Myria (2012) "Currents trends and policies in trafficking in human being in the European Union", published at International Organization for Migration.

<https://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/what-we-do/migration-policy-and-research/migration-policy-1/migration-policy-practice/issues/junejuly-2012/current-trends-and-policies-in-trafficki.html>

Policy documents

Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, and replacing Council Framework Decision 2002/629/JHA

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:101:0001:0011:EN:PDF>

EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012–2016

http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/crime/docs/trafficking_in_human_beings_eradication-2012_2016_en.pdf

